

UKA 2013/115
19. november 2013
Naaja H. Nathanielsen

Persuttaasarneq akiorniarlugu Naalackersuisut periusissiaat iliuusissatullu pilersaarutaat.

(Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalackersuisoq)

Persuttaasarneq inuiaqatigiinnullu kingunerisut aatsaavissuaq oqaluuserilingilagut inimi maani. Taamakkaluartoq tamakku ukiorpassuarni inuiaqatigiinnit allanngortivissorneqarsinnaasimanatik ajornartorsiutinut sualunnerpaanut ilaajuarsinnarput.

Naalackersuisut siulii periusissiornermut tamatumunnga aallarniisuupput kisiannili qinersisitsineq sioqqullugu saqqummiunnissaa angumerisinnaasimanagu. Taamaammatt maanna qanoq iliuuseqartoqartariaqalernera piffissanngortoq Inatsisartut tamaqqinnaasa isumaqarsorinarput.

Sinerissami angutit arnallu persuttaasartut katsorsarneqartarnissaannik neqeroorusiortoqarnissaa pillugu Naaja Nathanielsenip siunnersuutaa 2010-mi Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinneranni tamakkiisumik taperserpeqarpoq. Piumasaqaat taanna naammassineqarsinnaaqullugu Naalackersuisut siuliisa Ilaqutariinnut Sullissiviit qimarnguillu sulineri patajaallisarpaat, aammalu ilaqutariinnut sullissivinni qimarnguinnilu sulisorineqartut pikkorissartarnissaat aningaasaliiffigisimallugit. Tassuuna aallartilluartoqartoq qularutissaanngilaq. Kisianni inuiaqatigiinni persuttaasernerup ajornartorsiutaanera taamatut iluarsiviginiassallugu naammangilaq.

Sinerissami qimarnguinni atugassarititaasut suli assigiinngiaassusii ilisimavarput. Qimarnguuit ataasiinnaanngitsut aningaasaqarniarnerat ajortiasorujussuummat matunnginnissaq ukiut tamaasa tamaviaarutigineqartarpoq. Ajunnginngilaq. Persuttartittut toqqissillutik qimaaffigisinnaasarfiit qulakkiissagutsigut taava ataqatigiissaakkamik assigiaartumillu sulinissaq pisariaqarpoq. Aamma tunngaviusumik oqaluuserineqartariaqarpoq aapparminnik arnat qimatsinissaat qimarnguuit sulissutigisassaneraat imaluunniit qimarnguuit eqqissisimaarfittut atorneqaannartassanersut.

Persuttartittarunnaarnissaq pillugu nuunnissamik pisariaqartitsisunut arnanut qitor-naannullu nuna tamakkerlugu qimarnguimmik peqalernissamik Naalackersuisut isumaat Inuit Ataqatigiit ilalernartipparput. Kisianni persuttartittut persuttaanermik nanertuuteqalinngisaannarnissaat eqqaasitsissutigisariaqarpoq. Taamaammat persuttartittut toqqissilutik angerlarsimaffimminnit anisarnerat peersitaasarnerallu arlaatigut tunngaviusumik kukkuneruvoq. Suliassaqarfik taanna pillugu nutaamik inatsisiliornissaq isumalioqqutigisariaqarparput. Assersuutigalugu allanik nunaqarpoq persuttaasup angerlarsimaffimmit peersitaasussaataitaneramik eqqussisimasunik, naak inissiamik illumilluunniit piginnittutut aqqa nalunaarsorsimaffimmi allassimagaluartoq.

Persuttaasarneq pillugu kisitsisit tusakkagut ingasattumik talornarput. Nuannaassutissaqanngilaq. Aamma pitsaasumik sulilersoqarneranut takussutissaqanngilaq. Kisianni qaqu-tigut tamaana iluatsittumik oqaluttuat siumugassaasarput. Assersuutigalugu Sisimiuni Nuummilu politiit Kommuneqarfik Sermersooq aammalu Oeqqata Kommunია suleqatigalugit suliniut "Nakuusernata oqaloqatigiitta" aallartissimavaat persuttaasoqarsimatillugu meerartalinnut angerlarsimaffinnut pulaartoqartarluni. Suliniut taanna kipisuitsumik unnersiutigisarialik pillugu nalilerneqarnissaanut sinerissamilu illoqarfiit sinnerinut siammaanneqarnissaanik qilanaartut amerlavugut.

Persuttaasarneq akiorniarlugu Naalackersuisut periusissiaat iliuusissatullu pilersaarutaat atuaraanni tupinnarpoq suliniutini taaneqartuni amerlanerpaani persuttaanermik akiuini-arneq sallerpaatinneqanngimmat. Ullutsinni pinaveersaartitsinermi assigiinngitsunik suliniuterpassuaqarpoq, kisiannili arlaannaasaluunniit persuttaanerup akiorneqarnissaa to-raagarinngilaat, taamaammat ilimagisariaqarparput aningaasaliiffiqeqaqaartigatik atorfeqarfiit pineqartut amerlanerusunik suliassanik tigusaqarsinnaassanngitsut.

Periusissiap aamma takutippaa ullumikkut tassunga immikkoortitsisoqarsimanngitsoq periusissiarlu taanna ukiunut sisamanut 11-12 millioner koruuninik akeqassasoq. Pingaarnerusutigut suliniutigineqassamaartutut taaneqartut Inuit Ataqatigiit isumaqataaffigivagut, taamaakkaluartoq oqaatigissavarput akisussaaffiit erseqqivissumik agguataarnerisigut aammalu patajaalluinnuqqissaartumik ataqatigiissaarinnikkut qulakkeerneqarsinnaalissammat suliniutit taagorneqartut ilumut piviusunngornissaat aammalu sinerissamut tamarmut iluaqutaanissaat. Taamatut qulakkeerinnilluni ataqatigiissarisooqanngippat aar-leqqutigaarput periusissiaq una ajunngitsumik isumaqarluni periusissiaaareersunut amer-laqutaaginnalissasoq, taavalu nikeriartoqarani persuttaanerup akuerineqarsinnaanngin-nera pillugu immitsinnut oqaluuteqattaaginnalissasugut.

Kisianni tassa ullut tamakkiiallugit persuttaasoqartarpoq. Taamaattoqartoq lisimavarput. Attorneqarsimasunik ilaqarpugut. Ilaqarpugullu nammineq persuttaasimasunik.

Angajoqqaami kamaannerannik takunnissimasunik ilaqarpugut. Nammineerluta ilaqutariussutsitsinni, ikinngutigiuussutsitsinni imaluunniit aqqusinermi persuttaasunik takusimannginnerarluta oqalussagutta salluliuusaagut. Qunussanngilagut pisartut toqqaannartumik anissallugit, taamaasillutami aqqutit nutaat periarfissallu nutaat ammaatissavagut. Inuit Ataqatigiit upperaarput ullutsinni inuppassuaqarmat persuttaanerup ataani inuusunik, aammalu inuppassuaqarmat aqqummik nutaamik takorluuisunik misiliinissamullu pi-umassuseqartunik. Kisianni inuiaqatigiit piviusumik periarfissiinngippata taamaasiornis-saq ajornakusoorpoq. Periarfissanik nutaanik ammaassisariaqarpugut.

Suliniutit tamakkununga tunngasut periusissiami taaneqartut Inuit Ataqatigiit tungaan-nit immikkut pingaernerutikkusuppagut, piaartumillu aallartinneqarnissaat pingaartillugu. Allaffeqarfik sulineq pillugu ataqatigiissaariffiullunilu nalilersuiffiusartussaq pilersinneqar-tariaqarpoq. Suliassaq tamanna kivinnekassappat saniatigut aningaasaliissuteqarnissaa ilimanarnersaavoq.

Angutit maligassiuisutut sunniuteqarluarsinnaanerata nunani allani takussaavoq. Islandimi angutit ikorfartoqatigiit arnanut persuttaasernerup akiorneqarnerani qaammarsaanerisa takutippaat angutit angutitut allanut naaggaarsinnaanerata kimilimmik qanoq sunniute-qarluartigisinnaasoq. Angutit akornanni persuttaasarneq pillugu ullumikkut akuersaaqa-tigiinneqarpallaarpoq.

Sinerissami qimarnguiit pillugit pilersaarut ataatsimoortoq. Ullumikkornit annerungaar-tumik qimarnguiit tapersorneqartariaqarput. Tassunga atatillugu angutit persuttar-tittut eqqarsaatigalugit neqeroorutit qimerloorneqartariaqarput, taakkutaaq piviusumik periarfissinneqaqqullugit.

Persuttaasartunut persuttartittunullu katsorsarneqarnissamik piviusunik periarfissat. Pingaartorujussuuvooq meeqqanut takutissallugu persuttaasarneq naameeripput aammalu persuttaanerup ataani meeqqat inuusut ikiorneqarnissaat pingaartikkippat. Taamaasiun-gikkuttami ukiut 20-t qaangiuppata Inatsisartut taamatoqqinnaaq aamma oqallissappat. Meeqqat persuttaanerup ataani inuusut inersimasunngorunik nammineq persuttartittut namminerluunniit persuttaasartutut inuuneqalernissamut qanittuararsuusarput.

Naggataatigut iliuusissatut pilersaarut Inuit Ataqatigiit tamakkiisumik tapersissavarput. Alloriaatit tamaasa ataasiakkaarlugit tapersorniartarumaarpagut. Inuiaqatigiit per-suttaanermut naaggaartut pillugit oqaatsit aninneqartartut piunnaarlugit qanoq iliuuse-qarnissaq pisariaqartipparput – tamannami persuttaasarneq pillugu kisitsisitigut nalu-naarsuutini ullumikkut ersinngilaq.